

Aki a banki szférát a kultúrára cserélte

Baráti beszélgetés Szekér Tamással

Szombathely kertvárosában található Herény, és annak összetartó közössége az országos, sőt nemzetközi hírű kulturális jó gyakorlatáról, a Herényi Virágútról ismert. Az eseményt szervező Herényi Kulturális és Sportegyesület elnöke, Szekér Tamás a herényi kulturális életért végzett több évtizedes áldozatos munkájáért idén Vas Megye Közgyűlése Elnökének Emlékérme elismerésben részesült. Závogyán Magdolna és Hévízi Róbert egy közösségépítő szakmai programot követően beszélgetett Szekér Tamással Lakiteleken.

Hévízi Róbert: *Hogy kezdődött a pályafutásod, Tamás? Mi volt az első kulturális, illetve közösségi élményed, ami, fogalmazzunk így, eldöntötte a sorsod?*

Szekér Tamás: Furcsa és érdekes történet, mert én a bankszakmában dolgoztam 25 éven keresztül, de éreztem, hogy valami pluszra van szükségem. A '90-es évek elején már alapítottunk egy sportegyesületet Szombathely északi városrészén, mert focizni, pingpongozni, röplabdázni, kártyázni, sakkozni szerettünk volna. Utána gondoltuk, hogy egy olyan

egyesületet kellene alapítani, ami a kultúrával is foglalkozik. Engem nagyon izgatott ez a kérdés: a kultúrát hogyan lehet bekapcsolni a közösségépítésbe. Valószínű, hogy valahol a génjeimben ott volt, hogy a közösségért valamit tenni kell. Elmentem mindenféle ingyenes képzésre országszerte, egyszer pedig találkoztam Beke Pállal, és innentől ez a találkozás meghatározta az utamat.

Závogyán Magdolna: Sokunk útját meghatározta, igen.

H. R.: *Mióta ismered Tamást?*

Z. M.: Szerintem 1998-2000 óta. Mint utóbb kiderült, mi ugyanabban a csapatban voltunk. Beke Pali összeszedte az országban azokat a civileket, akik önmaguk kezdeményezésére valamit tettek. Azután ilyen zárványként ránk talált valahogyan, az ország minden részében. Szervezett egy összejövetelt Dobogókőn, és ott volt az első nagy találkozásunk.

H. R.: *Milyen hangulata volt egy ilyen találkozónak? Mire emlékeztek vissza?*

Sz. T.: Sokan voltunk, és senki nem tudta, hogy az országban

egyáltalán mennyi ilyen szervezet lehet. Akiket Pali valamilyen módon elért, azokat gondolom, meghívta. Ez is egy hatalmas inspirációt adott, hogy vannak ilyen szervezetek rajtunk kívül. Mi addig azt gondoltuk, hogy kis egyedi zárványként működünk. De aztán kiderült, hogy vannak kapcsolatok, azokkal barátságok köthetők, az ember kap a másiktól, egyáltalán elmeséli, hogy ott mi történt, vagy a másik helyen az éppen hogyan zajlik. Akkor az ember eszébe jut: miért ne lehetne ezt nálunk is véghezvinni?

H. R.: *Hogyan alakult az egyesület élete ezek után?*

Sz. T.: Nekem nagyon meghatározó volt a Beke Palival való találkozás. A konferencián, ahol először hallottam őt, a szünetben odasettenkedtem hozzá elmesélni, hogy mi történik itt a nyugati végeken. Felsoroltam, hogy nekünk van nyugdíjas körünk, van karate körünk, van asszonytorna, kártyázók, sakkozók, mindenféle.

Ennek következtében azután Pali közvetítésével a következő év elején jöttek a francia kollégák hozzánk. Ez szintén meghatározó pontja volt életemnek, új szempontokat hozott be, hogy lehet így is közösségeket működtetni, közösségeket létrehozni, ahogy Franciaországban. 2001-ben és 2003-ban is voltunk Franciaországban Beke Palival egy-egy csoportos szakmai úton. Akkor egy francia kolléga azt mondta – ezt nem felejttem el –, hogy Magyarországon több helyen jártak, de a herényi hasonlít legjobban a francia mintához. Ez újabb lendületet adott arra, hogy folytassuk, amit elkezdtünk.

H. R.: *A Nemzeti Művelődési Intézet mióta van kapcsolatban az egyesülettel?*

Z. M.: Az a milió, amit Pali kialakított itt 1996-1998 körül, végül is az akkori Magyar Művelődési Intézetet képviselte, mi már akkor becsatlakoztunk. Akkor lett szakmai kapcsolatunk az intézménnyel, majd azt követően civilként megalakítottuk a Civil Közösségi Házak Magyarországi Egyesületét, amelynek nagyon sok olyan civil szervezet volt a tagja, amelyek akkor közösségi házat működtettek. Palihoz kapcsolódik a részvételünk az akkor Nemzeti Művelődési Intézet jogelődje, a Magyar Művelődési Intézet kapcsán. Miután én lettem a főigazgató, még intenzívebben próbáltuk ezt a kapcsolatot építeni, először a nagy infrastruktúrát alakítottuk ki a megyei igazgatóságokkal, de utána az is törvényszerű volt, hogy eljutunk a végpontokig, ahol a

Előadás a Herényiek Házáról

települési közművelődést szervező intézményekkel, civil szervezetekkel folytattuk az együttműködést.

H. R.: *Több mint negyedévszázada működik az egyesület, ez egy civil szervezet életében hosszú idő. Ha visszatekintesz, a kultúra, a közművelődés irányításában milyen változások voltak?*

Sz. T.: A civil szerveződések egy különleges pontjai az országos közművelődésnek, míg viszont az intézményi, hálózatbeli működés anyagi biztonsággal jár, a civil egy kicsit mindig kiszolgáltatott. Kiszolgáltatott a pályázatnál, az éppen aktuális hatalomnak. Bár különösebb konfliktusunk nekünk nem volt a helyi vezetéssel, sőt próbáltunk mindig egyensúlyt teremteni. Arra büszke vagyok, hogy amikor megcsináltuk az első Herényi Virágutat, a szocialista polgármester, a fideszes képviselő és egy civil tanácsnok fent volt egy hintón, és koccintottak, közös célokért szerveződtek. Ugyanígy mi is ezért szerveződünk, hogy az embereknek jobb legyen, hogy büszkének legyenek arra, ahol élnek.

Z. M.: *És jól érezzék magukat ott, ahol élnek.*

Sz. T.: Hogyne, a mostani Nemzeti Művelődési Intézet szlogenjéből ezt tartom a legfontosabbnak, hogy *értékek mentén*. A herényi városrész különleges, mert megúszta a szocia-

lizmus tömbösített lakásait, és maradt családi házas övezet. És az sokat jelent. Itt még mindenki köszön egymásnak, nem megyünk el egymás mellett, hanem tiszteletet adunk a másinak azzal, hogy üdvözljük.

H. R.: *Említetted a Herényi Virágutat, ez egy nagyon jelentős programeleme az egyesületnek. Miről szól ez? Úgy tudom, egy nagyon komoly díjat is nyertetek ezzel.*

Sz. T.: 2003-ban indítottuk el. Előttörténete, hogy egyesületként azon kezdtünk gondolkodni, hogyan lehetne összehozni a régi Herényt az új résszel. Ez a falvakon egyszerű dolog volt, rendeztünk egy falunapot és kész. De falunapot mégse rendezhetünk a városban, viszont egy közösségi nap az beférne. Meghívtuk az elszármazottakat, nagyon nagy ünnepséget szerveztünk. Tudni kell hozzá, hogy Herény attól is különleges, hogy akkor 35 kertészet működött egyetlen négyzetkilométeren. Pár kertészt megkértünk, hogy díszítsék fel egy kicsit a kis közösségi házunkat. Mindenki készített és hozott valamit, és mindegyikre odatette a kis táblácskáját. Jöttek az emberek, és mindenki meg akarta vásárolni, de ugye az csak dekoráció volt, vissza kellett adnunk. Valaki felvetette, miért nem csinálunk olyan rendezvényt, ahol meg is lehet vásárolni azokat. Kitaláltuk, hogy a borutak, sajtotak, almautak után legyen vi-

rágút, mivel nekünk ez a fő termékünk. Az első alkalom fantasztikusra sikerült. Akkorra sikere lett, hogy mindenki azt mondta, ezt nem lehet abbahagyni. Azóta is megszervezzük – most az idén lett volna a 18., de a nagykorúságot egy kisé kitoltuk a következő évre. Erre nagyon büszkék vagyunk, hogy a kertészetek olyat tudnak letenni az asztalra, hogy azt az ország másik végéből is eljönnek megcsodálni.

H. R.: *És milyen díjat érdemeltek ezért?*

Sz. T.: 2012-ben elnyertük a Nyugat-Dunántúl Kiemelt Kulturális és Örökségturisztikai Rendezvénye címet. Ez újabb lökést adott ennek, új programok, új szemlélet terén. Elismerték a munkát azzal, hogy még civil szervezet is érhet el szép eredményt a kultúra, a közösségszervezés területén. Ebben ugyanis ez is benne van, a közösség nélkül mindezt nem lehetett volna elérni.

Z. M.: *Mikor is alapítottátok az egyesületet? És most mennyi a taglétszám?*

Sz. T.: 26 éve, és jelenleg 49 fős. De van körülöttünk egy körülbelül 150 fős, mondhatni pártolói tagság is.

Z. M.: *Hogyan élitek meg – akár te elnökként, akár a tagság – ezt a közel három évtizedet, hogy nyilván nemcsak virágos részei vannak a virágos útnak, hanem sokszor vannak*

hullámvölgyek, mint bármilyen területen tapasztalhatjuk. Hogyan lendültök át a nehézségeken?

Sz. T.: Ahogy mondd, voltak hullámvölgyek szépen. Most már visszatekintve mondhatjuk, hogy inkább megerősítettek minket, de bizony az adott pillanatban lelkiileg megviseli az embert. De olyan jó csapatunk van, hogy mindig jött valami impulzus, amivel tovább tudtunk lendülni. Például a 2000-es évek elején, az egyik kertész meglepte az egyesületünket egy borítékkal, használjuk fel a benne lévő összeget, amire akarjuk. A pénzösszeg is persze számított, de az a gesztus volt a fontos, hogy észrevették, ezek csinálnak valamit.

Z. M.: *Igen, hogy nem kérni kellett, hanem észrevették, ez tényleg fontos megerősítés.*

Sz. T.: Sajnos most is van egy válságos időszakunk, de ez is talán megerősít majd bennünket, megerősíti az egyesületet is, az ott dolgozókat, hogy igenis érdemes tenni. Olyan szegletévé váltunk a civil szerveződésnek Szombathelyen, hogy talán az országban is valamennyire például szolgálhatunk. Ez mindig öröm, hogy tudunk adni. De én Szombathelyen is mindig mondtam – van ott még egy-két hasonló közösségi ház –, hogy senki ne irigyelje tőlünk az eredményt, vagy ha irigylitek, akkor a munkát is irigyeljétek.

Még ma sem értem, hogy 1999-ben 2 gyermekkel az oldalamon, feleségemmel a harmadik gyermeket vártuk, és eljöttem a bankszférából, ahol azért tudjuk, akkor sem fizettek rosszul, de én fele annyiért eljöttem ide. Ma sem értem. De valószínűleg ezt kellett tennem.

H. R.: *De mennyivel szegényebb lennél.*

Sz. T.: Hogyne, nem minden a pénz. Azt kell érezni, hogy amit csinálsz – a gyermekeimnek is azt szoktam mondani –, mindegy, hogy mit, ha az a szívedből jön, akkor jó. Még a mosogatás is. Mondtam, ha nem jó kedvvel mosogatsz, ne mosogass. Csak jókedvvel, mert az plusz erőket mozgósít.

H. R.: *Így van. Én is, mint a civil szektorban működő, ismerem ezt az érzést, és sokszor egy kis dicséret, egy vállveregetés többet jelent egy pénzügyi támogatásnál is, újabb erőt ad. Illetve azt is ismerem, hogy egy elnöknek nemcsak szakmai, hanem más területeken is van feladata, hogy a csoportot összetartsa.*

Elkerülhetetlen a kérdés, ahogy ebben a csodálatos környezetben ülünk a Nemzeti Művelődési Intézet új székházában: hogy tetszik a ház, mi az, ami megkapott benne?

Sz. T.: Körbejártam, és majdnem elájultam. Erről a tetőkertről is azt hittem, hogy a török basának a rózsakertjébe jöttem. Fantasztikus, köszönet érte, aki tervezte, aki megálmodta. Mert ez egy igazi otthonná válhat, azt gondolom, az itt dolgozóknak. A virág az mindig meghatározó – ugye nekem ilyen virágos beütésem van.

A Herényiek Házánál van egy szekér – amit egy paraszt bácsitól kaptunk, és amire viccesen azt szokták mondani a tagok, hogy így legalább akkor is van egy szekerünk, ha én (Szekér T.) nem vagyok ott –, azt mindig feldíszítjük piros, fehér, zöld színek kombinációjú muskátlival. Az ablakok, a szép kis teraszunk,

Herényiek Háza

azok szintén tele vannak virággal a kertészetek ajándékaiként. Ha jön hozzánk valaki, lehet érezni, ahogy a virág meglágyítja, elvarázsolja az embereket. Mondják is, megnyugtatja őket. Hát itt is, ahogy körülnézünk, ez a nyugalom szigete.

H. R.: *És mindemellett még szellemi táplálék is, a szerves magyar kultúra számos eleme megtalálható az épületben, mondhatni kuriózum az országban. De beszéljünk egy kicsit a jövőről. Te hogyan képzeld el a szakterület jövőjét?*

Sz. T.: A kultúra nem egy egyszerű terület. A kultúra számomra mindaz, ami jobba tesz. De a kultúra kicsit mindig háttérbe volt szorítva, mert talán azt gondolták, hogy ez magától épül. Pedig nem, ezért tenni kell. És ezért jó, hogy van egy ilyen intézet, ami igenis ezért tesz, a Kapunyitogatóktól elkezdve számos programon át. Tudom, rám nem vonatkozik, mert mi kinyitottunk.

Z. M.: *Igen, ti magatok kinyitotátok.*

Sz. T.: Örül a lelkem, amikor látom itt a falucskákban, a környezetünkben, hogy kinyitják a kaput, nem bezárják. Ha kinyitják, akkor az új lendületet ad.

A városból való kitelepülés miatt sok az új beköltözőnk, ezeket az új embereket is be tudjuk vonni azzal, hogy a helyi értékeket megmutatjuk nekik. Tavalyelőtt bevont minket az intézet egy programba, annak keretében sikerült az értékeinket egy kis füzetben kiadni. A szlogen, hogy Őseink példáján – herényi értékek. Mert az őseink tettei nagyon fontos tápanyagot adnak számunkra is a jelenben.

Z. M.: *Nem tudom, hogy azt látad-e, amit Pali nekünk adott 20 évvel ezelőtt: Az egyesületek címtára 1945-ig, abból most készítettünk egy könyvet. Fel tudtad lapozni, megtaláltad Herényt?*

Sz. T.: Tegnap lapoztuk itt éppen, kifejezetten Herényt nem találtam meg, de még át kell nézmem rendesen, mert a Szombathellyel vagy a Senyefa településsel való összeolvadás, az lehet, hogy kicsit összezavarta az adatokat.

Z. M.: *Csak vissza akarok térni arra, amit mondtál, hogy mennyire fontos egy településnek vagy egy közösségnek, hogy ismerje a múltját, a gyökereket, és azokba kapaszkodjon. Azért tartottam fontosnak ezt a háromkötetes egyesületi címtárat megmutatni minél több embernek, mert hogy 1945 előtt is volt élet. A nagyszüleink, dédszüleink, szepapáink is tették a dolgukat, és nem uniós vagy hazai forrásból, hanem saját maguk polgári életének a megéléséért. Nagyon érdekes azt látni, amikor jönnek az emberek, és fellapozzák a kitelepüléseket, rácsodálkoznak, hogy mennyi minden volt a településükön.*

Egyetértek veled abban, hogy igen, meg kell mutatni nekik, mert nem ismerik a saját múltjukat. Remélem, hogy ezzel a kötettel minél több kitelepülésre el tudunk jutni, vagy akár nagyvárosok településrészeire, mert 1945 után jellemző volt, hogy a kitelepülések beolvadtak. De az önálló kulturális identitásuk megmaradt, a mai napig kapcsolódnak kulturális, társadalmi gyökereikhez.

Sz. T.: Sokszor a nagyváros sajnos ezekkel a peremkerületekkel nem tud mit kezdeni. Szereti is őket, dehát, nem a főtéren van, és csak a főtértől 500 méteres körzet számít. Pedig itt is ugyanolyan jó emberek vannak, ugyanúgy építik azt a települést.

A Herényi Virágútra visszatérve azt gondolom, hogy azzal Szombathelyt felhelyeztük egyfajta térképre, amely szerintem azért büszkeséggel szolgálhat a városnak is.

H. R.: *A Magyarság Harangjánál kezdtük a beszélgetést, most is oda jutottunk, a civilek kerültek középpontba. A Nemzeti Művelődési Intézet megemlékezik a régi egyletekről, támogatja az újakat. Azt kívánom, hogy ez maradjon így még sokáig!*

Z. M.: Én pedig, Tamás, azt szeretném, hogyha bár a Nemzeti Művelődési Intézet az, amely itt a székházban hivatásszerűen helyet kap, de én azt gondolom, hogy ez a székház a Kárpát-medencében dolgozók, a közművelődésért, közösségekért tevők otthona. Szeretném, hogyha úgy éreznék, hogy ide hazajöttök, ez nemcsak a mienk, hanem közös otthonunk, úgyhogy nagyon sok szeretettel látunk bármikor.

SZEKÉR TAMÁS Szombathely herényi városrészében él, több mint 30 éve tevékenykedik a civil és a kulturális életben. Négy gyermek édesapja. Egész életét meghatározták lelkes lokálpatrióta ősei – nagyjapja és dédapja a herényi civil közösségek alapító tagjai –, és ez talán tudat alatt is mindig munkálkodott benne. Fontosnak tartotta, hogy a lakóhelyükön élő embereknek legyen egy kulturált közösségi helye, amelyet civilek működtetnek. Ezért is hozták létre 1994-ben az egyesületüket, hogy megmentsék a Herényi Kultúrházat a teljes lepusztulástól, abba új életet leheljenek, és azt a közművelődés, a kultúra, az ismeretterjesztés és a közösségi élet színterévé tegyék. Elkötelezetten hisz Beke Pál útmutatásában: „Nemcsak a történelmi igazságtétel miatt, és nemcsak nosztalgiaiból fontos az egyesületi intézményműködtetés, hanem azért is, mert így játékosan lehet megtanulnunk, hogy miképpen lehet egymás között békésen együttműködni.”